

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

VÄGLEDNING

Metod för att ta fram beredskapsplaner

En del av den förberedande planeringen
inom civilt försvar och krisberedskap

ATERIAL

Metod för att ta fram beredskapsplaner

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Enhet: Enheten för planering

Text: MSB

Publ nr: MSB2374 – juni 2024

ISBN: 978-91-7927-508-2

Innehåll

1	INLEDNING	4
1.1	Syfte	5
1.2	Avgränsning	5
2	DEN CIVILA BEREDSKAPSPLANERINGEN	7
2.1	Förberedande planering.....	8
3	ATT UPPRÄTTA OCH UTVECKLA EN BEREDSKAPSPLAN	9
3.1	Uppdragsanalys	9
3.2	Överväganden.....	13
3.3	Samverkan och ledning	17
3.4	Kommunikation.....	18
3.5	Utforma beredskapsplanen	18
3.6	Utveckla och revidera vid behov	19
3.7	Utbilda och öva.....	20

BILAGOR

Mall på beredskapsplan

ARBETSMATERIAL

1 Inledning

Planering inom civilt försvar och krisberedskap handlar dels om att minska sårbarheter i samhället, dels om att förbereda sig för att hantera fredstida kriser, krigsfara och krig.

Att minska sårbarheter inkluderar att förebygga samhällsstörningar samt stärka robustheten i samhällsviktiga verksamheter. Att förbereda sig för att hantera fredstida kriser, krigsfara och krig omfattar bland annat att planera för att kunna nyttja befintliga resurser för att möta ett hot och för att upprätthålla samhällsviktig verksamhet, exempelvis genom att upprätta beredskapsplaner.

Den här vägledningen handlar om att ge aktörerna ett metodstöd för att enskilt och gemensamt i förväg skapa beredskapsplaner för att hantera händelser som kan få betydande konsekvenser för samhället, det vill säga en del i den **förberedande planeringen** (se mer under kapitel 2 *Den civila beredskapsplaneringen*).

De beredskapsplaner som upprättas på olika nivåer inom beredskapssystemet ska stödja varandra, så att de tillsammans bidrar till ökad förmåga att hantera fredstida kriser, krigsfara och krig.

En viktig komponent att lyckas med ovanstående är att utbilda och öva planerna såväl enskilt som gemensamt mellan aktörer, samt att kontinuerligt anpassa dem till förändrade förutsättningar.

Vägledningen utgår framförallt från MSB:s ”Insatsplanering – åttastegsmodellen” samt från Försvarsmaktens ”Svensk planerings- och ledningsmetod” men har bearbetats för att vara så tillämpbar som möjligt för många aktörer.

Beredskapsplan

Inom ramen för denna vägledning är en beredskapsplan en i förväg genomförd planering för att med befintliga resurser kunna hantera fredstida kriser, krigsfara och krig.

En beredskapsplan kan vara

- **generisk** – planen syftar till att genomföra verksamheter som i någon mån berör alla aktörer, exempelvis kring vilka åtgärder som bör vidtas vid beslut om höjd beredskap, planer för flytt av verksamhet, undanförelse och dylikt
och/eller
- **scenario- eller uppdragsspecifik** – planen beskriver planerade åtgärder inför och under en specifik händelse som riskerar stora

konsekvenser för samhället, exempelvis planering för hantering av en kärnteknisk olycka eller ett världsstödsstöd.

Beredskapsplanen kan innehålla

- en beskrivning av vad som ska göras i händelse av fredstida kris, krigsfara och krig, vem som har ansvar samt var och när det ska genomföras.
- en beskrivning av områden som är viktiga att beakta när fredstida kriser, krigsfara och krig hanteras och som kan behöva fungera annorlunda än i normala tider, till exempel ledning, samverkan, stöd, prioriteringar och kommunikation.

Arbetet med att ta fram en beredskapsplan hänger samman med många andra uppdrag och uppgifter som en aktör genomför, exempelvis risk- och sårbarhetsanalyser, kontinuitetsshantering och deltagande i den gemensamma civila beredskapsplaneringen. Arbetet med beredskapsplanen kan därför med fördel utgå från leveranser av dessa processer.

Händelseutveckling, krav och förutsättningar kan vara helt olika under en fredstida kris, vid krigsfara eller i krig. Detta bör beaktas i framtagandet av beredskapsplanerna.

1.1 Syfte

Syftet med vägledningen är att ge stöd till dig som ska upprätta beredskapsplaner på olika nivåer inom beredskapssystemet.

Vägledningen ska kunna användas för planering inför såväl fredstida kriser som krigsfara och krig och beskriver därför en generell metod för planering och ledning oavsett omfattning, händelse och organisation. Den kan därmed även ses som ett stöd för att upprätta de beredskapsplaner som avses i Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter och allmänna råd om statliga myndigheters uppgifter inför och vid höjd beredskap.

Vägledningen ersätter inte tidigare stöddokument om att upprätta beredskapsplaner, exempelvis kopplade till Lag (2003:778) om skydd mot olyckor eller Sevesolagstiftningen. Här kan vägledningen istället ses som ett komplement.

1.2 Avgränsning

Denna vägledning handlar om att upprätta beredskapsplaner inom ramen för den förberedande planeringen och går inte in på hur övriga planeringsformer hanteras. Dock är det i sammanhanget viktigt att påtala att alla planeringsformer påverkar varandra i någon mån (se mer under kapitlet *Den civila beredskapsplaneringen*).

I vägledningen anges heller inga särskilda möten eller ett system där olika aktörer diskuterar sina beredskapsplaner och identifierar beroenden, behov eller utstående

frågor. Eventuella behov av samverkan med andra aktörer bör istället, i möjligaste mån, integreras i redan upprättade samverkansformer.

ARBETSMATERIAL

2 Den civila beredskapsplaneringen

I detta avsnitt hittas en kortfattad beskrivning av de olika planeringsformerna inom civil beredskapsplanering med fokus på förberedande planering.

Den civila beredskapsplaneringen syftar till att kunna agera snabbt och effektivt. Planeringen handlar dels om att tänka igenom och förbereda vad vi gör ifall risker blir verklighet, dels om att kunna agera omgående i en pågående eller nära kommande hantering. Planering sker alltså inte bara förberedande. I ett akut läge fungerar planering som direkt stöd till hanteringen. Hanteringen består då dels av planering, dels av genomförandet av åtgärder. Planering och hantering ska inte ses som skilda verksamheter, utan som tätt sammanflätade och beroende av varandra.

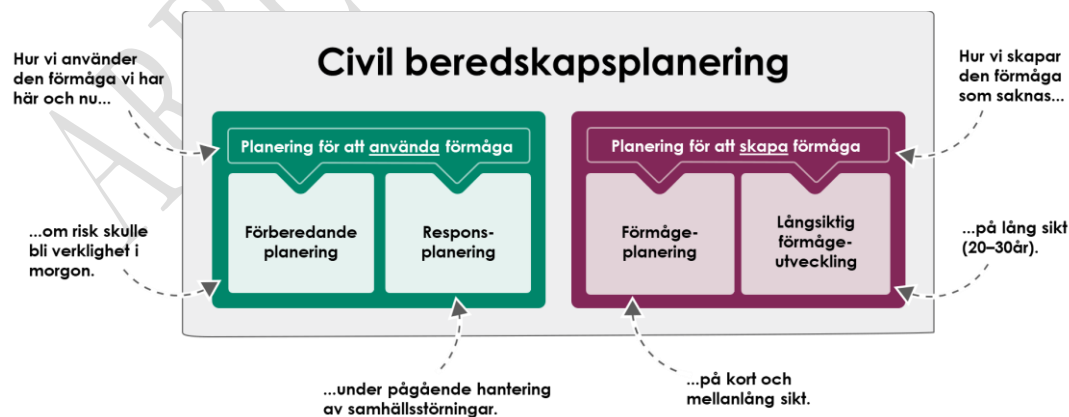
Den civila beredskapsplaneringen består av fyra planeringsdimensioner:

1. Förberedande planering
2. Responsplanering
3. Förmågeplanering
4. Långsiktig förmågeplanering

Varje dimension fyller ett särskilt syfte inom ramen för den civila beredskapen.

Den här vägledningen hanterar delar inom den förberedande planeringen¹.

Övergripande visualisering över den civila beredskapsplaneringen.

¹ För att läsa mer om övriga dimensioner hänvisar vi till dokumentet "Konceptuell grund" som upprättats inom ramverket Gemensamma grunder samt "Planering för civil beredskap – process och metod" (version 2023)

2.1 Förberedande planering

Förberedande planering innebär att på förhand fundera på hur vi använder befintlig förmåga² vid samhällsstörningar i fredstid och vid höjd beredskap. Förberedande planering utgår alltså från vilka risker som finns och syftar till att minska ledtider om de identifierade riskerna skulle bli verklighet.

Den förberedande planeringen är viktig både när planen är mer generiskt hållen och när den baseras på scenarion. Den förberedande planeringen minskar reaktionstiden och ökar sannolikheten att göra rätt saker. Samtidigt behöver den förberedande planeringen ofta anpassas för och preciseras i den aktuella situationen (som en del i responsplanering).

Förberedande planering resulterar i en idé om hur vi ska göra för att åstadkomma inriktning och samordning när något händer. Planen bör beskriva ”tänket bakom”, så att den blir en robust grund för att kunna genomföra de övergripande aktiviteterna som ger inriktning och samordning. I arbetet med förberedande planering vinner vi ofta på att dela erfarenheter med pågående hanteringar i andra sammanhang – ofta ger det värdefulla lärdomar för båda verksamheterna.

Det är viktigt att resultaten av planeringen uppdateras med jämna mellanrum, eftersom förutsättningarna förändras. I takt med att resurser och förmågor stärks måste dessa tillvaratas i den förberedande planeringen för att nyttjas optimalt. Om vi väntar med det tills responsplaneringen tar vid, riskerar vi att försena vårt agerande.

---

² Den förmåga som vi vet säkert att vi har här och nu, det vill säga är ”direkt gripbar”.

3 Att upprätta och utveckla en beredskapsplan

I detta avsnitt beskrivs metoden för att upprätta och utveckla en beredskapsplan. Metoden innehåller olika steg och innefattar bland annat en uppdragsanalys, beslutade målsättningar, genomförande samt utbildning och övning.

3.1 Uppdragsanalys

Innan planeringsarbetet för att upprätta en beredskapsplan påbörjas bör följande frågor tydliggöras:

- Vilken typ av beredskapsplan förväntas (mål och syfte med planeringen)? Generisk, specifik och/eller en blandning av båda? En planering kan resultera i en plan eller flera.
- Vem ska besluta planen?
- Hur ska planen förvaltas och förvaras?
- Vem eller vilka är målgruppen?
- Vilken detaljeringsgrad behöver planen ha?
- När ska planen vara färdigställd?
- Vad är gjort sedan tidigare, exempelvis tidigare planering och erfarenheter från genomförda övningar?
- Vilka inom egen organisation kommer att beröras och därmed bör involveras?
- Vilka externa aktörer kommer att beröras och bör därmed involveras?
- Vilka ekonomiska och personella resurser kan avsättas till planeringsarbetet?
- Förväntas beredskapsplanen innehålla information som omfattas av sekretess? Krävs en säkerhetsskyddsanalys?

För att arbetet ska få rätt fokus, målet ska kunna prioriteras och rätt personer involveras är det nödvändigt att fastställa planeringens syfte och mål. Syftet bör uttryckas som en bred avsiktsförklaring, baserad på de grundläggande skälen till att planeringen utvecklas.

Målen med planeringen ska vara utformade så att de stödjer framtagandet av beredskapsplanen, och klart och tydligt visar vad som ska åstadkommas.

Planeringen bör så långt möjligt involvera de i organisationen som faktiskt ska utföra de åtgärder som planen förutser. Delaktighet är grunden för kvalitet, förståelse och acceptans.

Många aktörer har rutiner för att arbeta med olika typer av planering, exempelvis inom ramen för kontinuitetsshantering. Sådana planer omfattar inte allt en beredskapsplan ska ta höjd för, men kan vara en bra utgångspunkt.

Om planeringen berör fler aktörer som har operativt ansvar bör de delta i planeringen. Det finns många fördelar med att planera i samverkan, till exempel leder det till att de olika aktörernas roller identifieras, vilket i sin tur kan visa på eventuella målkonflikter och hjälpa till att reda ut dem. Processen hjälper även deltagarna att förstå och acceptera övriga aktörers roller och perspektiv.

Under varje steg i utformandet av beredskapsplanen hanteras information. Informationen behöver värderas (informationsklassas) och säkerhetsåtgärder anpassas så att information som ingår i arbetet med beredskapsplanen skyddas tillräckligt.

Skyddet behöver omfatta arbetsmaterial och färdiga underlag samt när det delas (kommuniceras) med andra och när det lagras hos er.

Scenarioanalys

Ytterst syftar den civila beredskapen till att förbereda oss på alla slags samhällsstörningar som riskerar att skada oss. Det är därför viktigt att i planeringen utgå från såväl fredstida kriser som krigsfara och krig.

Enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap ska statliga myndigheter under regeringen genom sin verksamhet minska sårbarheten i samhället och utveckla en god förmåga att hantera sina uppgifter vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. I detta ingår även att analysera vilka risker det finns som kan påverka förmågan att upprätthålla samhällsviktig verksamhet inom ansvarsområdet. Det kan därför vara fördelaktigt att utgå från myndighetens risk- och sårbarhetsanalys (RSA) i scenarioanalysen.

Fredstida krissituationer

Situationer som avviker från det normala, drabbar många människor, stora delar av samhället eller hotar grundläggande värden, innebär en allvarlig störning eller en överhängande risk för allvarlig störning av viktiga samhällsfunktioner samt kräver samordnade och skyndsamma åtgärder från flera aktörer. Exempel på fredstida krissituationer kan vara utbrott av allvarlig smitta, storskaliga skogs- och vegetationsbränder eller ett omfattande it-angrepp.

Höjd beredskap

När Sverige är i krigsfara, eller om det råder svåra förhållanden som beror på att det är krig, utanför landets gränser, kan regeringen besluta om höjd beredskap, vilket innebär antingen skärpt beredskap eller högsta beredskap³. Är Sverige i krig råder högsta beredskap. Under höjd beredskap ger regeringsformen utvidgade befogenheter och mandat till regeringen. Regeringen kan i sin tur ge möjlighet till utökade befogenheter för enskilda myndigheter.

För en generisk beredskapsplan kan det första steget vara att ta fram en plan som täcker alla typer av samhällsstörningar som kräver att aktörens normala sätt att arbeta frångås. I praktiken blir ett sådant arbete lättare om det utgår från en konkret samhällsstörning med tillhörande påfrestningar som slår brett i samhället.

I ”Handlingskraft – Handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021–2025” finns antaganden som bör ligga till grund för planeringen inför ett väpnat angrepp. Andra planeringsförutsättningar eller antaganden kan komma att ges från internationella organisationer, Forsvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap eller andra aktörer med ett specifikt ansvarsområde som kan bli aktuellt när en beredskapsplan ska upprättas.

Planering för mer specifika samhällsstörningar eller deluppdrag, exempelvis planering för värdlandstöd, utrymning eller fartygsolycka med förorening till sjöss, kan kräva mer konkreta antaganden. Om det inte redan finns färdiga planeringsantaganden kan dessa frågor vara en grund för planeringen:

- Var kan händelsen inträffa?
- Med vilken storlek, eller styrka, kan händelsen utvecklas?
- Hur snabbt kommer händelsen att påverka omgivningen?
- Finns det särskilda beroenden kopplat till händelsen som kommer att påverkas?
- Vilka områden kan bli drabbade?
- Hur påverkas civilbefolkningen av händelsen?
- Vilka grupper kan bli särskilt sårbara för händelsen? Exempelvis kvinnor, män, barn och unga, äldre, människor med funktionsnedsättningar, etniska/språkminoriteter, HBTQI?
- Vilka aktörer kan komma att beröras? Vilken roll har de?
- Vilka samverkansbehov kan uppstå och hur ska de hanteras?

³ Texten är en förenkling av gällande lagtext.

- Vilken typ av förmåga kan komma att efterfrågas?
- Behövs det särskilda kommunikationsinsatser?

Uppdrag som ska lösas

Utifrån den beredningsplan som ska upprättas behöver en analys göras för att identifiera vilket uppdrag aktören, eller aktörerna, har vid den specifika händelsen eller scenariot. Analysen kan utgå från egna styrdokument och inriktningar kompletterat med övergripande målsättningar så som målet för det civila försvaret, eller riktlinjer och mål som finns inom ramen för nationella och internationella samarbeten.

Denna analys är också en viktig grund för att beskriva vilka verksamheter som eventuellt ska prioriteras.

Dessa frågor bör kunna besvaras:

- Vad har aktören för uppdrag vid den specifika händelsen?
- Vilka målsättningar finns redan upprättade för uppdraget, både enskilda och aktörsgemensamma?
- Vilka mandat finns för att utföra uppdraget?
- Vilka resurser finns till förfogande?
- Vilka internationella dimensioner bör beaktas, så som beroenden, samarbeten och skyldigheter?
- Vilka eventuella avgränsningar finns? Vad ska aktören inte göra?
- Finns det eventuella prioriteringar som behöver beslutas för att kunna genomföra uppdraget vid den specifika händelsen?

Ta fram och besluta målsättningar

Utifrån de uppdrag som ska lösas tas mer specifika målsättningar fram, i de fall de inte redan finns formulerade, med utgångspunkt i den specifika händelsen.

Målsättningarna kan gälla här och nu, men också längre tidshorisonter. Framför allt kan målsättningarna formuleras utifrån olika perspektiv, exempelvis på övergripande samhällsnivå eller i ett mer lokalt sammanhang. Målsättningarna kan dessutom formuleras för den enskilda aktören och/eller tas fram aktörsgemensamt.

Målsättningarna som sedan beslutas ska vara

- enkla
- tydliga
- möjliga att följa upp.

Aktörerna behöver kontinuerligt följa upp och bedöma om målsättningarna ska justeras.

Fastställ uppdragsanalysen

Uppdragsanalysen ska fastställas av uppdragsgivaren för att kvalitetssäkra det som framkommit. Därefter går arbetet med att ta fram en beredskapsplan vidare till nästa fas.

3.2 Överväganden

Överväganden ska resultera i beslut om de egna handlingsalternativen vid ett givet läge. Dessa utvecklas från de slutsatser som redan dragits i uppdragsanalysen. Här klargör alltså hur de beslutade målsättningarna ska uppnås. Bedömningen avslutas med att uppdragsgivaren, eller den som ansvarar för planen, väljer handlingsalternativ och formulerar ett inriktningsbeslut, även kallat beslut i stort (BIS), hur uppdraget ska lösas.

Ta fram och besluta aktiviteter

Aktiviteter syftar till något som åstadkommer den effekt som önskas avseende förmåga och/eller beteende för att nå önskad målsättning. Aktiviteterna utgör också ett underlag för att ta fram förmågebehov samt att fördela rätt resurser och uppgifter till de som ska utföra uppdraget. Aktiviteterna kan röra både enskild aktör och vara aktörsgemensamma.

Aktiviteterna bör formuleras i *presens*, det vill säga något som görs.

Dessa frågor bör kunna besvaras:

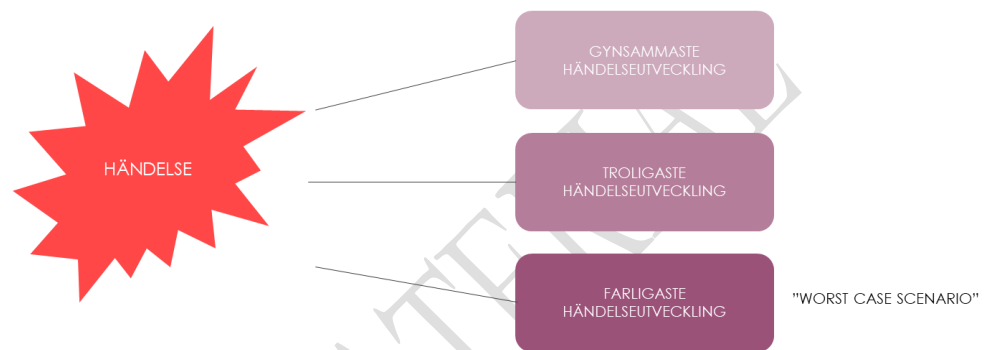
- Vilka aktiviteter ska utföras för att uppnå målsättningarna?
- När initieras respektive aktivitet och när måste de vara avslutade?
- Vilken eventuell metod eller arbetssätt tillämpas för att genomföra aktiviteten?
- Vilka uppdrag och uppgifter tilldelas vilka chefer och ledningsbefattningar?

Inom ramen för att forma aktiviteterna kan det även finnas behov av att göra mer specifika ställningstaganden utifrån händelsen, exempelvis:

- Ska oljespillet hejdas genom att tömma färjans oljetankar på plats på grundet eller snabbt bogsera färjan till torrdocka?
- Ska den stigande vattennivån i sjön hanteras genom att förbereda tätorterna runt sjön för översvämning, eller genom att öka avtappningen genom älven med risk för skred och flodvåg i storstaden?

- Ska egendom som är av betydelse för totalförsvaret föras undan eller förstöras, om denna egendom annars riskerar att falla i en angripares händer?

Det kan också finnas en idé att planera aktiviteter utifrån tänkbara händelseutvecklingar. Nedan är exempel på upplägg.

Innan de olika aktiviteterna beslutas bör deras för- och nackdelar värderas och beskrivas. Då kan dessa frågor nyttjas:

- Lämplighet – löser aktiviteten det egna uppdraget?
- Godtagbarhet – är fördelarna större än kostnaderna?
- Genomförbarhet – är det möjligt att genomföra aktiviteten i den givna situationen?
- Överensstämmelse – följer aktiviteten redan beslutade riktlinjer, lagstiftning och andra regleringar?

Identifiera förutsättningar och eventuella behov

För att kunna genomföra de aktiviteter som identifierats, behövs en analys som beskriver förutsättningarna för att kunna utföra dem. Förutsättningarna kan vara av olika karaktär. Exempel på förutsättningar kan vara:

- Specificera aktörernas uppgifter.
- Lagstiftning som möjliggör uppdraget.
- Tillgång till resurser, kompetens och utrustning.
- Avtal med relevanta aktörer.

- Investeringar i kritisk infrastruktur, materiel osv.
- Internationellt stöd.

Analysen kommer troligtvis påvisa vissa brister i de förutsättningar som behöver vara på plats, och att det därmed finns ett behov av förmågeutvecklande åtgärder.

Genomförandet i den slutliga planen måste utgå från de resurser och förutsättningar som vi vet säkert att vi har här och nu, det vill säga är "direkt gripbara".

Föreslå förmågeutvecklande åtgärder inom ramen för förmågeplaneringen

I nästa steg är målsättningen att föreslå åtgärder för att omhänderta de behov som kommit fram.

De åtgärder som identifieras och som är av mer omfattande karaktär tas med fördel in i aktörernas verksamhetsplaner och budgetunderlag inom ramen för den egna förmågeplaneringen. Åtgärderna bör också ingå i beredskapsmyndigheternas tioåriga plan för det egna ansvarsområdet, som uppdateras årligen.

När det finns frågor som behöver redas ut mellan aktörer om till exempel ansvarsförhållanden, eller om åtgärden kräver samverkan bör frågan lyftas för dialog inom sektorn eller civilområdet.

Läs mer om process och metod för förmågeplanering i "Planering för civil beredskap – process och metod" som hittas på MSB.se under ingången "Publikationer".

Beakta tvärgående perspektiv

När aktiviteterna för beredskapsplanerna tas fram ska jämlikhetsperspektiv, icke-diskriminering och alla människors lika värde beaktas. Jämställdhet, funktionsrätt, barnrätt liksom etnisk mångfald och inkludering är exempel på frågor som måste vägas in. Därutöver ska miljöperspektivet beaktas när genomförandet planeras.

Jämlikhetsperspektivet:

Tänk på att olika grupper i samhället har olika behov och upplever olika sårbarheter och risker vid fredstida kriser, krigsfara och krig. När planen tas fram kan det exempelvis innebära följande:

- Säkerställ att planen tar hänsyn till behov och levnadsförhållanden för alla grupper i samhället, oavsett kön, ålder, etnicitet, språk,

funktionsnedsättning eller socioekonomisk bakgrund. Överväg att göra en barnkonsekvensanalys.⁴

- Behöver lokaler anpassas för personer med olika tillgänglighetsbehov, till exempel äldre och människor med funktionsnedsättningar? Finns det behov av separata utrymmen för familjer, kvinnor och barn som exempelvis omklädningsrum, amningsrum, rum för religiös utövning?
- Behöver tidiga varningssystem och kommunikation anpassas så att olika grupper får tillgång till anpassad information via kanaler som når dem och anses trovärdiga? Universell utformning, att så många som möjligt kan ta del av all information, ska vara vägledande.
- Om basala förnödenheter behöver delas ut, behöver dessa anpassas för olika gruppers behov, exempelvis mat för allergiker, mensskydd, blöjor eller mediciner.

Miljöperspektivet:

- Beakta både hur miljösystem påverkas av själva händelsen och hur hanteringen kan påverka miljön samt eventuella sekundära effekter på miljösystem.
- Planeringen ska genomföras i syfte att minimera miljöskador, både direkta skador från händelsen men även från insatshanteringen. Detta kan exempelvis ske genom utveckling av oljeskyddsresurser som kan användas vid insats eller genom utveckling av metoder för hantering av släckvatten.
- Informationshantering; finns några kända sårbara miljöer/ekosystem eller viktig infrastruktur (t.ex. vattentäkt) i det aktuella området? Hur kan de skyddas på kort och lång sikt. Här finns redan upprättade beslutsstöd⁵ som ska användas vid kriser som drabbar miljövården och bör därmed ingå i planeringen.
- Hur kan klimatförändringar (eller andra drivkrafter, till exempel avskogning eller förlust av biologisk mångfald) komma att förändra riskbilden och/eller förutsättningar i det aktuella området. Ställer det nya krav för våra förmågor eller på förebyggande arbete?

Inriktningsbeslut

Ett inriktningsbeslut, även kallat beslut i stort (BIS), formulerar hur verksamheten ska bedrivas till dess att uppdraget är löst. Beslutet beskriver förslagsvis uppdraget och dess syfte, slutläget och genomförandet.

---

⁴ Se t.ex. Barnombudsmannens verktyg för barnkonsekvensanalys <https://www.barnombudsmannen.se/stod-och-verktyg/gor-en-provning-av-barnets-basta/>

⁵ Finns hos ex. kommunen, Lämnstyrelsen och Naturvårdsverket.

Uppdragsdelen anger uppgiften (*vad*) samt syftet (*varför*). Vid behov anges även aktör (*vem*) samt eventuella styrningar (t.ex. *när* och *var*).

Slutlägesdelen beskriver vad som ska uppnås för att uppdraget ska vara löst.

Genomförandedelen beskriver övergripande hur uppdraget avses lösas och beskrivs oftast i olika skeden, exempelvis: inledningsvis, därefter och slutligen.

3.3 Samverkan och ledning

Det mest grundläggande i hanteringen av en händelse är att samverkan och ledning fungerar. Genom ledning kan den egna organisationens befintliga resurser riktas dit där det behövs som bäst, och genom samverkan uppnås detsamma mellan organisationer. Ledning innefattar inte bara beslutsfattande utan hela kedjan från insamlandet av information, sammanställningen av detta i en lägesbild, framtagande av beslutsunderlag och förslag till beslut, beslutsfattande, förmedling av beslut och återkoppling.

Exempel på områden som kan behöva kartläggas och säkerställas är:

- Beslutsfattande forum.
- Stödande funktion eller stab, inklusive inriktnings- och samordningsfunktion (ISF).
- Uthållighet och redundans.
- Primär och alternativ ledningsplats samt hur dessa aktiveras, driftsätts och underhålls.
- Förmåga att genomföra beslutsfattande möten.
- Förmåga att kontinuerligt och med kort varsel rapportera lägesbild till egen ledning och andra aktörer.
- Förmåga till samband.
- Förmåga att hantera sambandsmedel för säkerhetsskyddsklassificerad information.

För att samverkan och ledning ska fungera används idag "Gemensamma grunder - ramverk för samverkan och ledning". Syftet är att förbättra vår aktörsgemensamma förmåga att:

- ✓ Kontakta varandra.
- ✓ Dela information.

- ✓ Skapa lägesbilder.
- ✓ Förstå situationen och varandra.
- ✓ Åstadkomma inriktning och samordning.

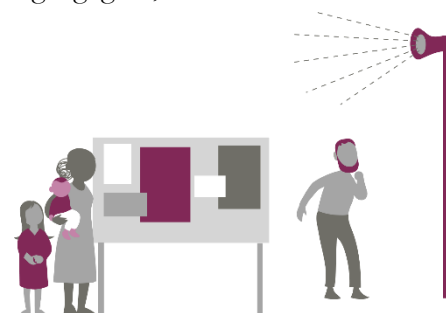
3.4 Kommunikation

Under en fredstida kris, krigsfara och krig har kommunikation stor betydelse för hur effektiv hanteringen blir samt för människors tilltro till myndigheter och ytterst demokratin. Offentliga aktörers förmåga att kommunicera utgör därför en central förmåga oavsett händelse, både enskilt och tillsammans. Förmågan till kommunikation bör därmed inkluderas i beredskapsplanen.

Universell utformning, att så många som möjligt med olika typer av behov ska kunna tillgodogöra sig all information, är vägledande.

Exempel på områden som behöver kartläggas och säkerställas är:

- Aktörsgemensamma och aktörsspecifika budskap.
- Prioriterade målgrupper, både interna och externa.
- Prioriterade kanaler, både interna och externa.
- Alternativa kommunikationskanaler om de ordinarie kanalerna inte fungerar.
- Kartlägg informationsbehov och informationens tillgänglighet, anpassat utifrån olika gruppers behov och utsatthet, exempelvis ålder, funktionsnedsättning, språk och kulturell bakgrund.
- Kommunikationsorganisation.
- Förmåga att hantera ryktesspridning och desinformation.

3.5 Utforma beredskapsplanen

I det här steget är det dags att föra över det som har redovisats vid övriga steg till själva planen. Börja med ett grovt utkast med en förutbestämd form vad gäller rubriker, bilagor med mera.

Efterhand som arbetet fortskrider kan planen kompletteras med checklistor, larmlistor, plan för beslutsstöd⁶, kommunikationsplaner, resursförteckningar och så vidare.

Viktigt är att planen blir praktiskt användbar, utformas utifrån de resurser som finns tillgängliga vid det givna tillfället samt blir en naturlig del i aktörens egna ledningssystem.

Till hjälp kan bifogad mall användas som underlag för att ta fram beredskapsplanerna utifrån de behov som framkommit under planeringsarbetet.

Granska beredskapsplanen

Den som ansvarar för planeringen bör granska planen för att säkerställa att den följer exempelvis lagstiftning, ansvarsområden och riktlinjer. Planen bör också granskas utifrån följande frågeställningar:

- Är den tillräcklig?
- Är den genomförbar?
- Är den godtagbar?
- Är den komplett?

Det ska därutöver säkerställas att varje del i planen har relevanta säkerhetsåtgärder kopplade till sig utifrån eventuell sekretess och säkerhetsskydd. Detta gäller såväl utformning som lagring och fömedling av underlaget.

Godkänn beredskapsplanen

När planen har granskats och eventuellt justerats ska den presenteras för exempelvis ledningsgruppen. För att planen ska börja gälla bör den sedan beslutas av ansvarig uppdragsgivare.

3.6 Utveckla och revidera vid behov

Det sista steget i planeringen är att granska och därefter utveckla eller revidera beredskapsplanen när nya fakta eller förutsättningar kommer fram. Hur ofta en beredskapsplan ska ses över är upp till respektive organisation men det bör göras på regelbunden basis, till exempel en gång per år.

Beredskapsplanerna behöver ses över efter exempelvis:

- Kända erfarenheter från större samhällsstörningar.
- Organisationsförändringar.

⁶ Kan exempelvis innefatta beslutspunkter kopplade till förutsättningar för övergång till ny fas eller omfall, kort beskrivning av omfallsplaner och/eller angivande av vem som har mandat att fatta beslut.

- Ändringar i lagstiftning eller ansvarsområden.
- Förändringar av risker eller av riskbedömningen.
- Erfarenheter av genomförda övningar.

När beredskapsplanen har reviderats behöver den godkännas på nytt.

3.7 Utbilda och öva

När planen är fastställd och förankrad hos alla berörda ska personalen utbildas och övas. Utbildning och övning syftar till att ge personalen kunskap om vad som förväntas av organisationen och den enskilde. Det ska också ge personalen bästa möjliga förutsättningar att kunna utföra sina uppgifter. Detta omfattar även eventuella andra organisationer som har en roll i planen. En utbildnings- och övningsplan bör samordnas med beredskapsplanen.

Utifrån beredskapsplanen kan det vara relevant att utbilda och öva i:

- Successiv beredskapshöjning, inklusive beslut om höjd beredskap.
- Direkt övergång från fredstida organisation till krigsorganisation.
- Beslutsfattande under tidspress och under kraftigt störda förhållanden.
- Alternativa kanaler för samband och kommunikation.
- Särskilda metoder som krävs enligt planen.

Det finns flera olika sätt att öva planen, men de vanligaste formaten är:

- Seminarieövning.
- Funktionsövning.

Dessa är särskilt användbara vid ont om tid. Finns mer resurser att tillgå kan simuleringsövningar med motspel eller övningar med fältenheter vara ett bra alternativ.

Övningens scenario är ett verktyg för att kunna pröva övningens mål och ska vara realistiskt samt erbjuda en utmaning för de medverkande. Därutöver bör scenariot ha tvärgående perspektiv (se mer under kapitlet *Beakta tvärgående perspektiv*) integrerat för att säkerställa att aktörerna har förståelsen och förmågan till en civil beredskap som täcker in olika gruppers behov och sårbarheter.

Övningen syftar till att kontrollera att målen med uppdraget, besluten och aktiviteterna i beredskapsplanen leder till ett lyckat genomförande.

Beredskapsplan [Händelse/Uppdrag/Verksamhet]	Upprättad: [Datum]	Granskad senast: [Datum]
	Upprättad av: [Namn]	
	Övad/Testad: [Datum]	

Orientering	[Kan beskriva syfte och målgrupp för beredskapsplanen. Beskriver också situationen i stort avseende t.ex. rättsläge, skyddsvärden, farliga ämnen, spridningsrisk, evakueringsbehov och mediebild]
--------------------	---

Aktörens uppdrag	[Kan beskriva aktörens, eller aktörernas, uppdrag i förhållande till händelsen eller uppdraget. Kan också beskriva respektive aktörs mandat]
-------------------------	--

Kris-och/eller krigsorganisation eller bemanningsplan	[Kan beskriva hur verksamheten ska organiseras för att klara av att upprätthålla lagreglerad och prioriterad samhällsviktig verksamhet i händelse av kris, krigsfara och krig. Här kan också beskrivas hur den beslutade kris-och/eller krigsorganisationen ska bemannas]
--	---

Inriktningsbeslut (Beslut i stort)	[Kan beskriva det valda handlingsalternativet, slutläget samt en övergripande beskrivning av genomförandet. Kan vara aktörsgemensamt eller aktörsspecifikt]
---	---

Genomförande	[Kan beskriva specifika uppdrag eller uppgifter till chefer, ledningsbefattningar eller andra resurser som berörs av beredskapsplanen. Här kan också eventuella samordningsbeslut, eller andra beslut som krävs för att lösa vissa uppgifter, beskrivas]
Samverkan och ledning	[Kan beskriva ledningsbefogenheter med mandat och eventuell ansvarsindelning samt sambandsplaner för ingående resurser (vid omfattande verksamhet kompletteras detta i bilaga). Även behov av samverkan för att koordinera åtgärder med andra aktörer kan beskrivas här]
Kommunikation	[Kan beskriva hur den interna och externa kommunikationen ska genomföras och upprätthållas, t. ex. kommunikationsmedel, målgruppsanpassad kommunikation, kommunikationsorganisation]
Skydd och säkerhet	[Kan beskriva det fysiska skyddet, personalsäkerheten samt eventuella planer för utrymning under kris och krig]
Övriga funktioner och områden	[Kan beskriva övriga områden som behöver regleras, t.ex. verksamhetsskydd och logistik]

ARBETSMATERIAL

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap